dusid 1904. a. tagasi Eestisse, omandades Tartumaal Vana-Kuuste v. Lalli talu. Üldhariduse omandas K. Tartu õpet. seminaris, mille lõpetas a. 1914, teotsedes peale seda mõni kuu rahvakooliõpetajana. Ilmasõja algajul mobiliseeriti K. reamehena, lõpetas augustis 1915 Petrogradis lipnikkude kooli ja määrati 5. Kiievi grenadeeride rügementi, kus ta teenis esiti noorema ohvitserina, siis luurekomando ja maist 1917 kompanii ülemana, võttes osa sõjategevusest sakslaste ja austrialaste vastu. Juulis 1917 sai K. haavata, saadeti ravimisele ja astus peale paranemist Tartu Eesti tagavara-pataljoni, olles seal kuni Saksa okupatsioonini suuremaid tegelasi ja organiseerijaid. Sakslaste Eestist lahkudes võttis K. nov. 1918 Tartumaa kaitseliidu juhtimise enda peale. Tartu eel pidas K. pikemat aega kinni vaenlase pealetungi 2. jalaväe rügemendiga ja kaitseliitlasiga, kuid oli sunnitud ülevõimu ees taganema, korraldades ja varustades vaheajal oma väesalku ja teostades hulljulgeid kallaletunge vaenlase selja taga. Tartu vabastamisest 14. I 1919 võttis K. oma partisanidega osa, esimeste hulgas linna tungides. Arendades edasi pealetungi Valga suunas, jõudis K. oma salgaga 31. I Paju mõisani; mõisale pealetungimisel tabas K.-i vaenlase kuul, ja ta suri saadud haava tagajärjel Tartu haigemajas 2. II 1919. — Vabadussõja alul tõstis K. oma isikliku energiaga ja poollegendaarse julgusega kord juba langenud meeleolu ja lõi keset võitluste möllu väeosa, millel, pärast K.-i surma ümbernimetatuna Kuperjanovi partisanide rügemendiks, on olnud omavõrra tähtsust meie vabadusvõitluses.

Sõjaministeeriumist saadud andmed; J. K., tema elulugu ja teod (1919). *R. K.*

KUPFFER, Karl Reinhold, loodusteadlane, sünd. 13. III 1872 Kuramaal, õppis Tartu ülikoolis, oli tegev Riia polütehnikumis assistendina 1894—1906, kujutava geomeetria dotsendina 1896—1905 ja adjunkt-professorina, alates a. 1905; praegu Herderi instituudi prof. Riias. — K.-i toimetusel on ilmunud koguteos »Baltische Landeskunde« (Riga, 1911), mis sisaldab hulga kirjutisi Baltimaade kohta mitmesugustelt aladelt. Peale selle mainitagu K.-i sulest ilmunud töist »Bemerkenswerte Vegetationsgrenzen im Ost-Balticum« (Abh. d. Botan. Ver. Brandenburg XLVI, Berlin, 1904), »Pfanzenleben, Florengeschichte und Vegetationsbilder unserer Heimat« (Heimatstimmen II, 1906), »Einiges über Herkunft, Verbreitung und Entwicklung der ostbaltischen Pflanzenwelt« (Arbeit. d. I Balt. Historikertages zu Riga 1908, Riga, 1909) ja »Grundzüge d. Pflanzengeographie d. ostbaltischen Gebietes« (Abh. d. Herder-Inst. zu Riga, Bd. I, 6, Riga, 1925). *T.*

KURBSKI, Andrei Michailovič, Vene vürst ja väepealik, sünd. 1528. a. ümber, surn. 1583. K. oli 1558. a. alganud Vene-Liivi sõja algpoolel tsaar Ivan IV (vt.) lähedane kaastegelane, kuuludes tol ajal mõjuka Silvesteri ja Adaševi partei pooldajate hulka. Ta võttis osa juba venelaste esimesest sõjaretkest Liivisse 1558. a. jaanuaris-veebruaris. Kui Tartu piiskopkonna, Alutaguse ja Virumaa vallutanud venelased peale mõningat seisakut 1560. a. kevadel asuvad jälle energilisemasse sõjategevusse Liivi vastu, on juhtivate jõudude hulgas ka K. Ta esineb siin rea venelaste sõjaretkete juhina ja osavõtjana ning teotseb hiljemini Vene pealikuna (vojevoodana) Tartus. Silvestri langus ja Moskvas alganud bojaaride äge tagakiusamine tsaari poolt, samuti venelaste ebaõnnestunud sõjategevus Liivis ja poolakate vastu Neveli all sisendab K.-is kartust ka oma saatuse eest. Ta põgeneb 1564. a. alul Tartust Leedusse, kus asub Sigismund II Augusti (vt.) teenistusse ja võtab osa Poola-Leedu sõjategevusest Moskva vastu. Siin areneb tal huvitav ja iseloomuline poleemika tsaar Ivan IV-daga, siin kirjutab ta ka oma memuaarilise Vene-Liivi sõja ajaloo.

Сказанія князя Курбскаго I—II (1833); Winkelmann II, nr. 5173—75. *H. Kr.*

KURNIM, Eduard, näitleja, sünd. 19. XII 1883 Tallinnas kaupmehe pojana, teotses alul lukusepana ja 1905—06 joonestajana »Dvigateli« vagunitehases. Juba poisikesena tunneb K. huvi teatri ja lavakunsti vastu, töötab alates 1902. a. karskusselts »Valvaja« näiteseltskonnas ja hiljemini »Lootuse« laval, kuni ta viimati a. 1907 »Estoonia« kutselisse näiteseltskonda pääseb, kus ta seni (1927) on vahetpidamata tegev olnud. Ehkki K. suurima tunnustuse on leidnud koomikuna, on ta and õige laiaulatuslik. K.-i koomilistest osadest mainitagu tema vöörmündrit »Püve talus«, Tolarit »Parvepoistes«, Lindobereri »Lõbusas talupojas« ja Vestmanni »Pisuhännas«. Selle kõrval on K. loonud nii mõnegi õnnestunud kuju klassilistes näidendites.

Pvl. 1927, nr. 59 j. m. teated. *T.*

KURRIK, Juhan, koolikirjanik ja avalik tegelane, sünd. 17. V 1849 Viljandi v. talupidaja pojana. Oma hariduskäiku alustas ta külakoolis; hiljemini lõpetas ta linnakooli ning kutsuti peagi Viljandi klk.-kooliõpetaja abiks. A. 1868 siirdus ta Rõugesse klk.-kooliõpetajaks, kus Eesti Aleksandrikooli mõtet kohapeal elavalt toetas; hiljemini kutsuti K. Tartusse 1873. a. asutatud vallakooli õpetajate seminari õppejõuks, millise töö vääriliseks ettevalmistumiseks ta 1 a.-ks Preisimaale Kalleni seminari täienduma sõitis,